

MATERIAŁY DO BIBLIOGRAFII ARCHIWISTYKI POLSKIEJ ZA ROK 2009

Zamiarem redakcji „Archiwów – Kancelarii – Zbiorów” jest w przyszłości sukcesywne publikowanie bibliografii archiwistyki polskiej od 2001 roku. Do chwili realizacji tego pomysłu chcielibyśmy przynajmniej informować o polskich publikacjach z zakresu archiwistyki w ramach inicjowanego właśnie cyklu „Materiały do bibliografii archiwistyki polskiej”.

Naszemu przeglądowi bliżej do zbioru omówień niż zestawienia bibliograficznego. Uważamy, że w przyjętej formule krótka charakterystyka zawartości wydawnictw jest istotnym elementem informacyjnym, szczególnie w przypadku czasopism i zbiorów studiów. W ich przypadku odnotowywaliśmy bowiem tylko artykuły dotyczące kwestii archiwalnych. W prezentowanych „Materiałach” staraliśmy się ująć wszystkie prace z tego zakresu, jednak nie można wykluczyć, że zestawienie nie jest kompletne.

Rozpoczynając pracę nad cyklem oraz planując wydawanie polskiej bibliografii archiwistycznej, zwracamy się z prośbą do wszystkich czytelników naszego periodyku o nadsyłanie na adres poczty elektronicznej redakcji danych bibliograficznych publikacji z zakresu archiwistyki wydanych w Polsce lub polskiej archiwistyki dotyczących. W pierwszej kolejności prosimy o informacje uzupełniające przegląd za rok 2009 oraz dane wydawnictw z roku 2010. Szczególnie wdzięczni będziemy za informacje o artykułach publikowanych w pracach zbiorowych i czasopismach, innych niż archiwistyczne lub historyczno-archiwalne wydawnictwa periodyczne.

I. CZASOPISMA

„Archiva Ecclesiastica. Biuletyn Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych”, nr 4, 2007 [druk 2009], red. nac. J. Marecki, Katowice [2009], wyd. Księgarnia św. Jacka w Katowicach, ss. 196, 4 nlb., ilustr.

Kolejny numer periodyku Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych został podzielony na pięć działów. Najobszerniejszy z nich jest pierwszy, zatytułowany „Kancelaria”. Druga część to „Prezentacje polskich archiwów kościelnych i sylwetki archiwistów”, która w założeniu ma być uzupełnieniem przewodnika po archiwach Kościoła rzymskokatolickiego wydanego kilka lat temu przez Marię Dębowską. Trzeci dział to „Recenzje i omówienia”, w którym znalazły się między innymi prezentacje: opracowania Rafała Galuby *Przepisy metodyczne dla archiwów. Zarządzenia Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych i inne z lat 1986–2001* (Poznań 2002), *Katalogu Archiwum klasztoru OO. Karmelitów w Krakowie „na piasku” 1398–1945* (1988) (Kraków 1997) oraz napisanego przez Halinę Robótkę *Wprowadzenia do archiwistyki* (Toruń 2002 i 2003). Wśród „Informacji i sprawozdań” pojawiła się m.in. relacja z V Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich w Olsztynie, a w dziale „Z życia Stowarzyszenia” protokół III Walnego Zjazdu SAK oraz sprawozdanie z działania Stowarzyszenia w latach 2004–2007.

M. Dębowska, *Stan badań nad kancelariami kościelnymi w Polsce*, s. 7–18; J. Marecki, *Podstawowe pojęcia archiwalne* (cz. 3). *Kancelaria*, s. 19–34; A. Krzemińska, *Kancelaria w klasztorze (od średniowiecza do XIX wieku) – kilka uwag o organizacji i funkcjonowaniu*, s. 35–44; R. Majka, *Problemy współczesnej kancelarii domu zakonnego*, s. 45–56; P. Wolnicki, *Kancelaria cmentarna*, s. 57–67; M. Różański, *Instrukcja kancelaryjna Kurii Archidiecezji Łódzkiej – omówienie*, s. 69–89; *Instrukcja kancelaryjna Kurii Archidiecezji Łódzkiej*, s. 90–110; *Instrukcja kancelaryjna Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie*, s. 111–131; J. Wąsowicz, *Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej (ASIP)*, s. 133–136; R. Skrzyniarz, *Archiwum Diecezjalne w Katowicach (ADK)*, s. 137–141; R. Skrzyniarz, *Ksiądz Tomasz Wróbel (1908–1985) – archiwariusz diecezji kieleckiej i historyk Kościoła*, s. 143–147; J. Marecki, *Śp. „Pan Profesor” dr Wacław Kolak (1923–2007)*, s. 149–157; *Protokół z III Walnego zgromadzenia SAK*, s. 181–183; J. Związek, *Sprawozdanie z działalności Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych w Polsce w latach 2004–2007*, s. 186–194.

„Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 90, 2008, red. nac. ks. W. Bielak, Lublin 2009, wyd. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, ss. 363, ilustr.

Studia i materiały: J. Dębiński, *Źródła do dziejów diecezji włocławskiej w tekach księdza profesora Stanisława Librowskiego*, s. 5–30; Sz. Fedorowicz, *Agendy katedry wawelskiej*, s. 31–39; W. Graczyk, *Kilka uwag w sprawie rzekomego wywiezienia części zbiorów biblioteki cystersów w Szczyrzycu do Lwowa, Tarnowa czy innych bibliotek*, s. 41–47; J. Jaźwierska, *Zbiory kartograficzne Biblioteki Uniwersyteckiej KUL*, s. 49–64; U. Kopeć-Zaborniak, *Dzieje księgozbiorów średniowiecznych bibliotek benedyktyńskich*, s. 79–89; J. M. Marszalska, *Pierwszy inwentarz ksiąg klasztoru cystersów w Szczyrzycu sporządzony za rządów profesora pelplińskiego następnie opata w Szczyrzycu Floriana Andrzeja Gotartowskiego (1753–1766)*, s. 91–97; H. Mazur, *Archiwa i kancelarie parafialne w dekanacie Książ Wielki w świetle wizytacji z 1783 roku*, s. 99–110; E. Szaflarska, *Muzeum im. Zofii Kossak-Szatkowskiej w Górkach Wielkich*, s. 171–182; M. Urbaniec, *Biblioteki wybranych krakowskich muzeów. Próba charakterystyki*, s. 183–203; E. Walewander, *Niezwykłe odkrycie w Krasnobrodzie* [dot. Odnalezionego dokumentu z XIX w.], s. 205–211; J. Wołczański, *Inwentarz Archiwum Kurii Archidiecezji Ormiańskokatolickiej we Lwowie za lata 1616–1939*, s. 233–285.

„Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 91, red. nac. ks. W. Bielak, Lublin 2009, wyd. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, ss. 408, ilustr.

Na zawartość tomu składają się w pierwszej kolejności materiały sympozjum „Kościelne zbiory biblioteczne. Dziedzictwo przeszłości i współczesne wyzwania” zorganizowanego w Lublinie w 2008 roku. Część drugą „Studia i materiały” wypełnia 6 tekstów o różnorodnej problematyce, wśród których najobszerniejsza jest kolejna część repertorium ksiąg wizytacji kanonicznych przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym w Pelplinie autorstwa ks. Witolda Kujawskiego. Tom zamykają kończą recenzje i informacje.

J. Bednarczyk, *Biblioteki kościelne w służbie ewangelizacji*, s. 5–13; K. Gonet, *To już 17 lat! Przeszłość i plany na przyszłość Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES*, s. 15–23; W. Graczyk, *Zachowane szczątki księgozbiorów po skasowanych w XIX wieku klasztorach w diecezji płockiej w obecnych zbiorach Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku*, s. 25–28; I. Kasiura, *Tajemnice opraw książkowych na podstawie odkryć dokonanych podczas prac konserwatorskich w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL*, s. 29–39; J. M. Marszalska, *Dramatyczne losy księgozbiorów kościelnych w południowych guberniach Królestwa Polskiego w XIX wieku w świetle obecnego zasobu starych druków Biblioteki WSD w Płocku*, s. 41–46; ks. T. Moskal, *Biblioteki kolegiackie w diecezji krakowskiej w okresie przedrozbiorowym*, s. 47–57; J. Wasilewska, *Pamiątka – świętość czy talizman? Dlaczego zbieramy obrazki święte?*, s. 59–74; E. Warda, *Skryptorium podstawą rozwoju bibliotek*, s. 75–86; ks. J. Witczak, *Księgozbiory kościelne w polskich bibliotekach cyfrowych*, s. 87–98; A. Hamryszczak, *Bericht über das Symposium „Kirchliche*

Bibliotheks-bestände. Das Erbe der Vergangenheit und die Herausforderung unserer Zeit” Lublin 24 September 2008, s. 99–102; W. Kujawski, *Repertorium ksiąg wizytacji kanonicznych biskupów kujawsko-pomorskich przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym w Pelplinie*, cz. III, s. 119–269.

„Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 92, red. nac. ks. W. Bielak, Lublin 2009, wyd. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, ss. 408, ilustr.

M. Dębowska, *Archiwa Kościoła katolickiego w II Rzeczypospolitej*, s. 39–51; s. M. Górską, *Archiwum Prowincji Najświętszego Imienia Jezus Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu w Warszawie*, s. 99–128; P. Kardys, *Księgozbiory kościołów w dekanatach Bodzentyn i Kunów w latach 1738–1739 w świetle zbiorów Archiwum Diecezjalnego w Kielcach*, s. 129–139; J. Łukaszewska-Haberkowa, *Księga parafialna Górki Kościelniczej i jej autor – ks. Ignacy Białek*, s. 149–164; T. Moskal, *Księgozbiór parafii w Potoku Wielkim w świetle wizytacji generalnej z 1748 roku*, s. 177–184; K. R. Prokop, *Nowoodnaleziona księga „Acta pontificalia” arcybiskupa Wacława Hieronima Sierakowskiego*, s. 185–204; K. R. Prokop, *Śluby i pogrzeby w księdze „Acta pontificia” biskupa krakowskiego Jana Aleksandra Lipskiego (z życia religijnego i towarzyskiego elit staropolskich doby saskiej)*, s. 205–223; T. Ratajczak, *XIX-wieczne ministrantury w świetle „Bibliografii polskiej” Karola Estreichera i kwerend w wybranych bibliotekach naukowych*, s. 225–234; A. Weiss, *„Rejestr ekspedycji” ks. biskupa Jana Albert-randego wikariusza i oficjła generalnego archidiaconatu warszawskiego z lat 1795–1797*, s. 247–297; P. Wolnicki, *Sprawy zakonne w zespołach konsystorskich Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej*, s. 299–322; W. Bielak, *Archiwum Parafii Rzymskokatolickiej w Rymaczach (diecezja łucka)*, s. 349–352.

„Archiwariusz. Biuletyn Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu”, nr 3, 2007 [druk 2009], red. nac. R. Dworacki, Poznań 2009, wyd. Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu i Wydawnictwo „Rys”, ss. 140, ilustr.

Tom zawiera przede wszystkim teksty wystąpień, wygłoszonych w czasie uroczystej inauguracji odnowionego gmachu Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu. Część archiwistyczną zeszytu uzupełniają: tekst przemówienia papieża Pawła VI wygłoszonego 26 września 1963 roku do członków Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych w Watykanie oraz opracowanie przedstawiające dzieje i zasób Archiwum Zgromadzenia Księża Misjonarzy w Krakowie. Poza tym w numerze pomieszczono dwie prace historyczne. Pierwsza z nich dotyczy ludności Starołęki w XIV–XVI wieku, druga – dystynktorium Kanoników Poznańskiej Kapituły Katedralnej.

J. Musielak, *Uroczystość otwarcia odnowionych budynków Archiwum Archidiecezjalnego i Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu*, s. 7–10; M. J. Zieliński, *„Manteniamo ferma la professio-*

ne Della nostra fede" (Ef 4, 14). *I beni culturali nello svolgersi Della missione Della Chiesa*, s. 11–17 oraz polska wersja tego tekstu: „*Trwajmy mocno w wyznawaniu wiary*” (Hebr 4, 14). *Dobra kultury w posłannictwie Kościoła*, s. 19–25; R. Di Pinto, *Le recenti soluzioni giuridiche concernenti la fruizione delle riproduzioni fotografiche e digitali applicate nei Musei Vaticani*, s. 27–37 oraz polska wersja tekstu: *Współczesne rozwiązania prawne zastosowane w Muzeach Watykańskich, dotyczące użytkowania reprodukcji fotograficznych i cyfrowych*, s. 39–50; H. W. Wunster, *Organisation und Wirken der Archive der katholischen Kirche in Deutschland*, s. 51–65 i polska wersja tekstu: *Organizacja i działalność archiwów Kościoła katolickiego w Niemczech*, s. 67–80; Z. Godlewski, *Podróże kształcą...* [sprawozdanie z wyjazdu do archiwów niemieckich i austriackich w maju 2007 r.], s. 81–89; *Przemówienie papieża Pawła VI wygłoszone 26.09.1963 roku do członków Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych w Watykanie*, s. 91–93; P. Dembiński, *Mieszkańcy dawnej Starołęki (XIV–XVI wiek)*, s. 95–107; A. Grebieniow, *Dystynktorium Kanoników Poznańskiej Kapituły Katedralnej*, s. 109–123; M. Lange, *Archiwum Zgromadzenia Księża Misjonarzy w Krakowie*, s. 125–137.

„Archiwariusz Zamojski 2009”, przew. zesp. red. A. Kędziora, Zamość 2009, wyd. Archiwum Państwowe w Zamościu, Wyd. Abacus, ss. 136, 1 nlb.

Międzywydziałowe Koło Naukowe Poszukiwań Interdyscyplinarnych „Argonauci” SGGW w Warszawie, *Żydowskie przedmatżeńskie umowy notarialne z lat 1934–1939 w Archiwum Państwowym w Zamościu*, s. 7–24; B. Mardofel, *Źródła do dziejów cukrowni w Dzierżni w Archiwum Państwowym w Zamościu*, s. 75–86; R. Smoter Grzeszkiewicz, *Materiały do historii gminy Radecznicza w Archiwum Państwowym w Zamościu*, s. 93–102; A. Kędziora, *Zamojskie archiwalia w Archiwum Państwowym w Radomiu*, s. 103–112; R. Urban, *Regionalne czasopisma w zbiorach archiwów, bibliotek i muzeów zamojskich oraz lubelskich*, s. 113–122; *Wiadomości archiwalne*, s. 135–136.

„Archiwista Polski”, R. 14, nr 1 (53)–4 (56), red. nacz. E. Borodij, Bydgoszcz 2009, wyd. Stowarzyszenie Archiwistów Polskich, ss. 110, 112, 104, 110

Kwartalnik Stowarzyszenia Archiwistów Polskich ukazuje się regularnie, redagowany przez niezmienny od lat zespół osób, wierny swojej misji i wewnętrznej strukturze, na którą składają się działy: „Studia i materiały”, „ABC archiwisty zakładowego”, „Recenzje i omówienia” (w numerze 4 tego działu wyjątkowo zabrakło), „Kronika”. Kwartalnik wspomnianą misję ma o tyle skomplikowaną, że chce służyć archiwistom praktykom jako ich pismo branżowe, a jednocześnie ma aspiracje do bycia czasopismem naukowym.

W „Studiach i materiałach”:

I. Mamczak-Gadkowska, *Franciszek Paprocki, pierwszy kierownik Zakładu Archiwistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, nr 1, s. 9–20; K. Strykowski, *Powojenne początki Archiwum Państwowego w Poznaniu w listach Kazimierza Kaczmarczyka*, nr 1, s. 21–29; D. Klemantowicz, *Akta osobowe studentów jako źródło do badań naukowych*, nr 1, s. 31–39;

F. Kwiatek, *Kolekcja fotografii Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce*, nr 2, s. 7–25; P. Stanko, *Zaginiona najstarsza księga miejska Kęt z XIV–XVI wieku*, nr 2, s. 27–42; T. Filipczak, *Archiwum Towarzystwa Strzeleckiego „Bractwo Kurkowe” w Krakowie*, nr 2, s. 43–59; A. Baniecki, *Dokument elektroniczny*, nr 3, s. 7–32; T. Filipczak, *Zbiory Fundacji Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego w Krakowie*, nr 3, s. 33–46; A. Opara-Rak, *Akta notarialne materiałem źródłowym dla genealogów*, nr 3, s. 47–60; A. Barszcz, *Co widział nadzór archiwalny? Kontrole nadzoru archiwalnego w Archiwum Akt Jawnych URM i KPRM w latach 1952–2008*, nr 3, s. 61–75; R. Forysiak-Wójciński, *Tłok królewskiej pieczęci Jana Olbrachta w Ossolineum*, nr 3, s. 77–82; A. Chodkowska, *Ocena wartości spuścizn archiwalnych na przykładzie Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie*, nr 4, s. 7–27; A. Baniecki, *ArchNet – Naukowy Portal Archiwalny branżowym portalem archiwistów*, nr 4, s. 29–35; W. Stępiak, *Międzynarodowa Rada Archiwów wobec programu UNESCO „Pamięć Świata”*, nr 4, s. 37–47; P. E. Węspiński, *Mapy i plany w zbiorach archiwalnych. Pilne problemy*, nr 4, s. 49–62.

W „ABC archiwisty zakładowego” znajdujemy w każdym numerze „Wykaz ważniejszych aktów prawnych regulujących zasady postępowania z dokumentacją”, opracowywany przez Marka Konstankiewicza, części 31–34. Można też polecić przygotowany przez Eugeniusza Borodija wykaz regulacji dotyczących przechowywania dokumentacji płaćcowej (nr 1).

W dziale „Recenzji i omówień” Robert Degen w dalszym ciągu prowadził „Przegląd piśmiennictwa archiwistycznego” (nr 1, 2). W dalszych numerach cykl ten nie był już kontynuowany. Prócz tego spotykamy recenzje ośmiu książek.

W „Kronice” znajdziemy sprawozdania z następujących imprez: Konferencja naukowa „Kształcenie archiwistów i zarządców dokumentacji w kontekście wdrażania procesu bolońskiego”, Lublin, 23–24 X 2008 (nr 1), Wystawa jubileuszowa „60 lat Archiwum UMK”, Toruń, 2008 (nr 1), III seminarium sfragistyczne, Kraków, 5 XII 2008 (nr 1), III Międzynarodowa Konferencja Archiwalna z cyklu „Wiosenne Spotkania Archiwalne”, Toruń, 20–21 V 2009 (nr 3), XI Ogólnopolski Zjazd Studentów Archiwistyki, Katowice, 22–24 IV 2009 (nr 3), Panel dyskusyjny „Wizerunek archiwów polskich. Wiele narzędzi jeden cel”, Toruń, 29 IV 2009 (nr 4), Konferencja młodych archiwistów, Berno, 4–5 IX 2008 (nr 4), XVIII Powszechny Zjazd Historyków Polskich, 16–19 IX 2009 (nr 4), 79. Zjazd Niemieckiego Towarzystwa Archiwistek i Archiwistów, Ratyżbona, 22–25 IX 2009 (nr 4), Kongres Kultury Polskiej, Kraków, 23–25 IX 2009 (nr 4). W „Kronice” są również publikowane sprawozdania z działalności: Oddziału SAP w Legnicy w roku 2008 (nr 1, 4), Oddziału SAP we Wrocławiu w roku 2008 (nr 2), Oddziału SAP w Szczecinie w roku 2008 (nr 2).

„Biuletyn Archiwum Polskiej Akademii Nauk”, nr 50, Warszawa 2009, wyd. Archiwum Polskiej Akademii Nauk, ss. 197, ilustr., sum.

W numerze inwentarze spuścizn polskich badaczy Syberii: Benedykta Dybowskiego, Leona Barszczewskiego i Karola Bohdanowicza. Poza nimi prezentacja współorganizowanej przez Archiwum PAN wystawy *Polscy badacze Syberii* oraz materiały wygłoszone w czasie zorganizowanej w Irkucku w listopadzie 2008 roku konferencji „Polacy – badacze Syberii”. Tradycyjnie znalazło się tu sprawozdanie z działalności archiwum akademii oraz wykazy (chronologiczny i alfabetyczny) inwentarzy archiwalnych opublikowanych do tej pory w „Biuletynie APAN”.

J. Arvaniti, *Inwentarze archiwalne*, s. 7–11 [prezentacja zawartości tomu, ale też kilka uwag na temat konferencji „Polacy – badacze Syberii” i wystawy zorganizowanej przez archiwum polskiej i rosyjskiej akademii nauk]; J. Arvaniti, I. Glass, H. Krajewska, *Materiały Benedykta Dybowskiego (1833–1930) (III–327)*, s. 13–29; J. Arvaniti, S. Chankowski, Z. Kolankowski, *Materiały Leona Barszczewskiego (1849–1910) (III–131)*, s. 31–43; J. Arvaniti, *Materiały Karola Nereusza Bohdanowicza (1864–1947) (III–4)*, s. 45–51; H. Krajewska, *Tematyka syberyjska w zbiorach Archiwum PAN. Działalność Komisji Syberyjskiej*, s. 52–57; J. Arvaniti, D. Pietrzekiewicz, *Syberia – legenda i rzeczywistość na wystawie „Polscy badacze Syberii”*, s. 58–86 [prezentacja wystawy zorganizowanej przez Archiwum PAN i Archiwum Rosyjskiej AN]; В. Афиани, Н. Осипова, *Документы о полских исследователях Сибири в Архиве Российской Академии Наук*, s. 87–93; С. Мулина, *Документы омского архива о налаживании полицейского надзора за корреспонденцией ссыльных участников Январского Восстания*, s. 145–150; D. Maciak, *Sprostowanie do informacji o korespondencji Stanisława Korwin-Paulowskiego przechowywanej w materiałach Jana Reychmana*, s. 151–153 [dotyczy tekstu H. Szymczyk, zamieszczonego w BAPAN w nr. 38 z 1997 r.]; *Sprawozdanie z działalności Archiwum PAN w 2008 roku*, s. 156–174 [jako załączniki do sprawozdania nabytki Archiwum PAN i *Wykaz publikacji pracowników Archiwum PAN*].

„Krakowski Rocznik Archiwalny”, t. 15, red. nac. S. Radoń, Kraków 2009, wyd. Archiwum Państwowe w Krakowie, ss. 257, 3 nlb., ilustr., sum.

Można uznać, że tom jest dedykowany Annie Palarczykowej, otwiera go bowiem tekst przybliżający sylwetkę i dorobek tej krakowskiej archiwistki. Większość artykułów w nim pomieszczonych dotyczy jednak problematyki ściśle historycznej. Wśród nich opublikowano kolejną część cyklu przybliżającego właścicieli kamienic Rynku krakowskiego. Uwagę jak zwykle zwraca „Kronika”, w której nie mogło zabraknąć sprawozdania z działalności Archiwum Państwowego w Krakowie, tym razem za 2008 rok. Poza nim pojawiły się tu informacje o obchodach jubileuszu 130-lecia krakowskiego archiwum, o wystawie pod tytułem „Z Fototeki Lanckorońskich”, zorganizowanej przez Archiwum Nauki PAU i PAN, oraz sprawozdania z pobytów naukowych

w papieskim Instytucie Studiów Kościelnych w Rzymie, Bibliotece Polskiej w Paryżu i Instytucie Józefa Piłsudskiego w Londynie.

J. Stoksik, *Jubileusz 90-lecia Anny Palarczykowej*, s. 11–19 [do tekstu dołączono wykaz publikacji A. Palarczykowej]; A. Perlakowski, *Źródła do dziejów rodziny Zamoyskich w Zbiorze Zygmunta Glogera w Archiwum Państwowym w Krakowie*, s. 77–91; J. Gaul, *Kancelaria austriackich wojskowych władz terytorialnych we Lwowie 1774–1918*, s. 135–153; A. Chachłowska, *Materiały związane ze Zbigniewem Herbertem w Archiwum Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, s. 199–205; M. M. Tytko, *Dorobek twórczy Adama Ciesłaka (1955–2008)*, s. 209–217; *Pożegnanie Pani doc. dr Anieli Kiełbickiej*, s. 218; M. Marosz, *Sprawozdanie Dyrektora Archiwum Państwowego w Krakowie za 2008 rok*, s. 221–222; M. Andrasz-Mrozek, *Obchody Jubileuszu 130-lecia Archiwum Państwowego w Krakowie*, s. 223–224; M. Szaleniec, *Sprawozdanie z wyjazdu naukowego do Rzymu (13 września–23 października 2008 r.)*, s. 225; W. Filipczyk, *Sprawozdanie z pracy w Bibliotece Polskiej w Paryżu*, s. 226–227; S. Rękas, *Sprawozdanie z pobytu służbowego w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Londynie*, s. 228–231; A. Korczyński, „Z Fototeki Lanckorońskich” – wystawa w Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie (marzec–kwiecień 2009 r.), s. 232–233.

„Kronika Warszawy”, nr 1 (140)–4 (143), Warszawa 2009, wyd. Archiwum Państwowe m.st. Warszawy, Stowarzyszenie Przyjaciół Archiwum Państwowego m.st. Warszawy, ss. 112, 120, 91, 112, CD-ROM z zawartością rocznika dołączony do nr. 4 (140)

Wśród tekstów publikowanych można znaleźć następujące pozycje z zakresu archiwistyki:

M. Sadza, *Komisariat Rządu na m.st. Warszawę – urząd, kompetencje, archiwalia*, nr 1, s. 57–68; U. Kowalczyk, *Polska Misja Katolicka we Francji*, nr 2, s. 77–84; A. G. Dąbrowski, *Działalność Archiwum Akt Nowych w roku 2008*, nr 3, s. 49–54; A. Belka, *Komiks historyczny pt. Koniec lata 1939. Prezentacja nowej publikacji Archiwum Państwowego m.st. Warszawy*, nr 4, s. 63–66.

„Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny”, nr 16, red. nacz. D. A. Rymar, Gorzów Wielkopolski 2009, wyd. Towarzystwo Przyjaciół Archiwum i Pamiątek Przeszłości w Gorzowie Wielkopolskim, ss. 512, 12 nłb.

Numer 16 rocznika – jak i większość poprzednich – prezentuje przede wszystkim prace historyczne przybliżające dzieje regionu. Teksty dotyczące dziedziny archiwalnej są w nim nieliczne.

E. Syska, *Powojenne losy dokumentów z byłego Stadtarchiv Bärwalde (archiwum miejskiego w Mieszkowicach)*, s. 61–74; D. A. Rymar, *Pożegnanie Stefana Leszczyńskiego (1939–2009)* [długoletniego pracownika gorzowskiego archiwum], s. 431; D. A. Rymar, *Towarzystwo Przyjaciół Archiwum i Pamiątek Przeszłości w roku 2008*, s. 433–434.

„Prace Historyczno-Archiwalne”, t. 21, red. nac. J. Basta, Rzeszów 2009, wyd. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Rzeszowie, ss. 261, ilustr.

Większość prac w numerze to teksty historyczne. Oprócz podanej niżej bibliografii zawartości dwudziestu pierwszych tomów czasopisma znalazła się tu m.in. publikacja dotychczas nieznanego bliżej pergaminu z końca XV wieku, najprawdopodobniej karty z księgi liturgicznej zawierającej *Officium* lub z Psalterza, zachowanego wśród akt gminy Świlcza, w zasobie Archiwum Państwowego w Rzeszowie.

G. Zamoyski, *Bibliografia publikacji zamieszczonych w „Pracach Historyczno-Archiwalnych” w latach 1993–2008 (nr 1–20)*, s. 8–29.

„Problemy Archiwistyki”, nr 1–4, 2009, ss. 79, 89, 82, [44], wyd. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych w Warszawie, <http://www.archiwa.gov.pl/lang-pl/wydawnictwa/epublikacje.html>

Na oficjalnej stronie polskich archiwów państwowych można znaleźć pod wyżej podanym adresem elektroniczny kwartalnik poświęcony zagadnieniom archiwalnym. Zawartość pierwszego rocznika podajemy niżej.

W numerze pierwszym:

A. Szczepaniak, *Archiwalia i archiwum w muzeum państwowym – stan obecny i potrzeby*, s. 7–11; P. Czyż, M. Romeyko-Hurko, *Zastosowanie bazy danych MONA w Muzeum Narodowym w Warszawie na przykładzie zbiorów graficznych*, s. 12–22; L. Stachowski, *Muzea jako strażnicy materiałów archiwalnych*, s. 23–49; K. Paterski, *Zabezpieczanie dokumentacji osobowo-płacowej zakładów pracy w II poł. XX w. oraz u progu XXI w.*, s. 50–58; R. Borucki, R. Marczyk, *Problematyka opracowania materiałów audiowizualnych w świetle doświadczeń Archiwum Państwowego w Koszalinie*, s. 59–65; W. Stępnia, *Wokół programu UNESCO „Memory of the World”, cz. 1*, s. 66–71; A. Sobczak, *8 Europejska Konferencja o cyfrowej archiwizacji, Genewa 2010. Konferencja młodych archiwistów, Berno 4–5 września 2008*, s. 72–76; H. Robótka, *Rec. A. Staszaków, Archiwalia, zbiory biblioteczne i muzealne Górnego Śląska w latach 1939–1945. Sumariusz tematyczny do zespołów w Archiwum Państwowym w Katowicach, Staatsarchiv Kattowitz, Archivberatungstelle Oberschlesien Kattowitz, Archiwum Silesiae Superioris vol. 1, Katowice 2007*, s. 77–79.

W numerze drugim:

W. Chorążyczewski, W. Kwiatkowska, *Sylwetka i kompetencje absolwenta studiów archiwistyki i zarządzania dokumentacją*, s. 4–11; A. Klubiński, *Prace naukowe jako zobowiązanie archiwów państwowych. Kilka uwag w świetle ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach*, s. 12–16; W. Stępnia, *Nieporozumienia dotyczące „Pamięci Świata”, s. 17–21;*

R. Górski, *Archiwa osobiste. Problemy gromadzenia, opracowania i udostępniania*, s. 22–30; M. Panter, *Rozwój polskiej terminologii archiwalnej*, s. 31–37; A. Sobczak, *Europeana – prototyp Europejskiej Biblioteki Cyfrowej łączącej w sobie: biblioteki, archiwa, muzea oraz kolekcje audiowizualne*, s. 38–59; D. Grot, *Dostępność zasobów archiwów państwowych (część trzecia)*, s. 60–84; A. Sobczak, Rec. K. Smith, *Planning and implementing electronic records management: a practical guide*, Facet Publishing, London 2007, ss. 218, s. 85–89.

W numerze trzecim:

W. Stępnia, *W czym może przeszkadzać zasada proveniencji?*, s. 5–10; W. Chorążyczewski, *Archiwista – teoretyk? Archiwozof? Archiwistyk?*, s. 11–16; K. Strykowski, *Akta niemieckiej listy narodowościowej i ich pozostałość w Archiwum Państwowym w Poznaniu*, s. 17–38; D. Grot, *Dostępność zasobów archiwów państwowych (część czwarta)*, s. 39–62; W. Lipińska, *Z problematyki narastającego zasobu archiwalnego w zakresie projektów budowlanych w świetle przepisów prawa (uprowadzenie)*, s. 63–71; A. Barszcz, *Głos w sprawie archiwów wyodrębnionych*, s. 72–78; S. Sierpowski, Rec. A. Gionfrida, *L'Italia e il coordinamento militare „interalleato” nella prima guerra mondiale*, Wyd. Stato Maggiore dell'Esercito. Ufficio Storico, Roma 2008, ss. 277, il., schematy, s. 79–82.

W numerze czwartym (redakcja zrezygnowała z ciągłej numeracji stron):

W. Stępnia, *„Pamięć świata” to jeszcze nie pamięć ludzkości*, s. 1–6; R. Górski, *O udostępnianiu archiwaliów proveniencji prywatnej słów kilka*, s. 1–15; A. Barszcz, *Między dostępem do informacji publicznej a ochroną interesów państwa, jednostek organizacyjnych i obywateli. Dylematy udostępniania zasobu w archiwach wyodrębnionych*, s. 1–5; D. Grot, *Dostępność zasobów archiwów państwowych (część piąta)*, s. 1–15; A. Sobczak, Rec. R. Odenthal, *Digitale Archivierung. Leitfaden, Datakontext*, Frechen 2007, ss. 106, s. 1–3.

„Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej”, t. 2, red. nac. J. Bednarek, Warszawa 2009, wyd. Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ss. 431, 1 nlb., ilustr., sum.

P. Perzyna, *Problematyka rozpoznania struktury zasobu i zespolowości akt cywilnych organów bezpieczeństwa oraz ich informatycznego opisu*, s. 13–52; S. Białek, *Brakowanie i niszczenie dokumentacji SB w województwie opolskim w latach 1987–1990. Ustalenia wstępne*, s. 53–107; L. Graduszewski, *Sposób dokumentowania pracy operacyjnej WUBP i WUdsBP w Bydgoszczy na podstawie resortowych aktów normatywnych*, s. 109–132; A. Marcinkiewicz, *Akta dotyczące żołnierzy PSZ na Zachodzie w zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie*, s. 133–158; T. Stempowski, K. Ślusarski, *Zasób fotograficzny Instytutu Pamięci Narodowej i jego cechy specyficzne*, s. 159–194; P. Chojnacki, R. Morawski, *Digitalizacja i opracowanie fotografii z zasobu Instytutu Pamięci Narodowej w systemie „Zeus”*, s. 195–206; R. Chrzanowski, A. Nadarzyńska, *Materiały audiowizualne zgromadzone w Archiwum Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku*, s. 207–238; S. Oberhack, *Dokumentacja audiowizualna w zasobie archiwalnym Urzędu Pełnomocnika Federalnego do spraw Dokumentów Służby*

Bezpieczeństwa Państwowego byłej NRD (BStU). *Zarys problematyki*, s. 239–250; R. Leśkiewicz, *Sprawa obiektowa kryptonim „Debiut”. Pierwszy Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich w Przemysłu (1986 r.) w zainteresowaniu Służby Bezpieczeństwa*, s. 335–348; „Recenzje”, s. 405–410; „Kronika”, s. 411–422 [tu obszerne sprawozdanie R. Raczka pt. *Konferencja „Dokumenty zniszczyć...! Proces niszczenia dokumentacji Służby Bezpieczeństwa PRL w latach 1989–1990”*. Wrocław 1 grudnia 2008 r., s. 418–422].

„Res Historica”, t. 28: *Problemy nauczania archiwistyki i jego dziejów w Polsce. Z okazji trzydziestolecia specjalności archiwistycznej w UMCS*, red. J. Łosowski, Lublin 2009, wyd. Wydawnictwo UMCS, ss. 278, 10 nlb.

Jak sugeruje podtytuł tomu, został on wydany z okazji trzydziestolecia specjalności archiwistycznej w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej. Zebrane w nim teksty podzielono na trzy bloki tematyczne. W pierwszym z nich wydrukowano prace dotyczące programów kształcenia archiwistów i zarządców dokumentacją oraz zmian w tym zakresie. Druga część prezentuje artykuły poświęcone tradycyjnym i nowym formom dydaktycznym w nauczaniu archiwistyki. Trzecia zawiera teksty przedstawiające historię ośrodków kształcenia archiwistów w Polsce (UMK, UW, Uwr, UŚ, KUL). Czwarty blok poświęcono wreszcie nauczaniu archiwistyki w UMCS, dorobkowi kadry naukowej tego środowiska oraz efektom dydaktycznym.

I. Mamczak-Gadkowska, *Kierunki zmian w kształceniu archiwistów na przełomie XX i XXI wieku*, s. 9–19; W. Chorążyczewski, W. Kwiatkowska, *Zmiany w nauczaniu archiwistów i zarządców dokumentacji na uniwersytetach polskich w kontekście wdrażania procesu bolońskiego*, s. 21–37; K. Strykowski, *Zarządzanie dokumentacją jako przedmiot studiów archiwistycznych*, s. 39–48; H. Robótko, *Po co absolwentowi archiwistyki i zarządzania dokumentacją wiedza o zasadzie proveniencji. Kilka refleksji na temat uniwersyteckiego kształcenia*, s. 49–59; M. Konstankiewicz, *Elementy prawne i administracyjne w uniwersyteckim kształceniu archiwistów*, s. 61–70; W. Krawczuk, *Projekty badawcze w nauczaniu archiwistyki*, s. 73–75; E. Kołodziej, *Prace magisterskie na łamach „Tek Archiwalnych”*, s. 77–84; A. Łosowska, *Indywidualne staże archiwalne. Analiza pierwszych doświadczeń*, s. 85–90; R. Degen, *Toruński projekt specjalizacji archiwistycznej na studiach magisterskich z roku 1952*, s. 93–104; J. Tandecki, *Dzieje i działalność naukowa Zakładu Archiwistyki Instytutu Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu*, s. 105–118; S. Ciara, *Specjalizacja archiwalna w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1975–1997. Wspomnienia i refleksje*, s. 119–126; A. Kulecka, *Specjalizacja archiwalna w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1997–2008*, s. 127–145; L. Harc, *Wrocławska archiwistyka. Od powstania ku perspektywom na przyszłość*, s. 147–161; W. Gojniczek, B. Kalinowska-Wójcik, *Z dziejów nauczania archiwistyki na Uniwersytecie Śląskim. W trzydziestą rocznicę uruchomienia specjalności archiwalnej*, s. 163–174; T. Nowicki, *Specjalizacja archiwalna na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w latach 1973–2000*, s. 175–182; J. Łosowski, K. Skupieński, *Specjalizacja archiwistyczna w lubelskim UMCS. Kadra i problemy dydaktyki*, s. 185–212; Bi-

bliografia publikacji pracowników Zakładu Archiwistyki UMCS za lata 1999–2008, oprac. T. Czarnota i A. Matczuk, s. 213–231; *Wykaz absolwentów UMCS specjalności archiwistycznej oraz studiów podyplomowych z zakresu archiwistyki*, oprac. E. Markowska, s. 233–275.

„Rocznik Archiwalno-Historyczny Centralnego Archiwum Wojskowego”, nr 2/31, red. nac. C. A. Żak, Warszawa 2009, wyd. Centralne Archiwum Wojskowe, ss. 335, 1 nlb., ilustr.

Tom zawiera przede wszystkim teksty historyczne przybliżające dzieje Wojska Polskiego do 1945 roku. Uwagę zwracają prace o ostatnich nabytkach CAW, wśród których znalazły się archiwalia z 1921 roku odkryte w czasie remontu warszawskiego Fortu Legionów.

E. Maresch, „Zo” – *Generał Elżbieta Zawadzka*, s. 9–16 [współzałożycielka Fundacji „Archiwum Pomorskie Armii Krajowej”]; W. Kołacz, *Kancelaria wojskowa okresu międzywojennego 1918–1939*, s. 17–50; M. Wodejko, *Rodzinne pamiątki przekazane do Centralnego Archiwum Wojskowego*, s. 311–321 [zaostrzony w reprodukcje archiwaliów, zawiera także wykaz pamiątek, m.in. archiwaliów przekazanych do CAW przez rodzinę por. Stanisława Głuszka]; Z. Rekuć, *Przedwojenne archiwalia w Forcie Legionów*, s. 322–326; N. Bujniewicz, A. Wysoczek, *Obchody 90. Rocznicy Centralnego Archiwum Wojskowego: konferencja naukowa w Rembertowie. Wybór zdjęć*, s. 327–334 [także krótkie sprawozdanie]; *Nowości wydawnicze CAW*, s. 355 i n.

„Rocznik Augustowsko-Suwalski”, t. 9, red. nac. A. Matusiewicz, Suwałki 2009, wyd. Augustowsko-Suwalskie Towarzystwo Naukowe, Muzeum Okręgowe w Suwałkach, Archiwum Państwowe w Suwałkach, ss. 218, ilustr., sum.

Jak w kilku wcześniejszych tomach, także w prezentowanym publikowane są materiały konferencyjne. Tym razem są to materiały z sesji naukowej pt. „Z tradycji powiatu suwalskiego 1918–1939”, której współorganizatorami były Augustowsko-Suwalskie Towarzystwo Naukowe i Archiwum Państwowe w Suwałkach. Z tekstów dotyczących dziedziny archiwalnej warto odnotować sprawozdania z działalności suwalskiego archiwum w roku 2008.

T. Radziwonowicz, *Archiwum Państwowe w Suwałkach* [sprawozdanie z działalności w roku 2008], s. 193–196.

„Rocznik Historyczno-Archiwalny”, t. 20, 2007–2008, red. nac. B. Bobusia, Przemysł 2009, wyd. Archiwum Państwowe w Przemysłu, ss. 310, ilustr., sum., Zusam., pe3.

Zgodnie z profilem, tom został podzielony na osobne części z tekstami historycznymi i archiwistycznymi. Dział „Archiwistyka” w znaczący sposób uzupełniają prace zawarte w „Kronice”. Są to sprawozdania z działalności przemyskiego archiwum państwowego w 2005 i 2006 roku, dwie relacje z wystaw organizowanych przez tę placówkę w latach 2006 i 2007 oraz informacja o konferencji poświęconej akcji „Wisła”, współorganizowanej przez archiwum. Na uwagę – nie tylko ze względów marketingowych – zasługuje dołączony do tomu wykaz dostępnych w sprzedaży wydawnictw firmowanych przez AP w Przemysłu.

E. Grin-Piszczek, *Dokumenty królewskie z lat 1405–1772 w zespole Akta miasta Leżajska*, s. 119–131; M. Dalecki, *Źródła do dziejów wsi Żurawica w zbiorach Archiwum Państwowego w Przemysłu*, s. 133–139; A. Kiełt, *Materiały archiwalne do dziejów II wojny światowej w zasobie Archiwum Państwowego w Przemysłu*, s. 141–147; W. Kaput, *Materiały źródłowe do dziejów Przemysłu i województwa przemyskiego w zasobie Archiwum Państwowego w Krakowie oraz bibliotekach i muzeach krakowskich*, s. 149–152; B. Bobusia, *Sprawozdanie z działalności Archiwum Państwowego w Przemysłu za rok 2005*, s. 173–214; B. Bobusia, *Sprawozdanie z działalności Archiwum Państwowego w Przemysłu za rok 2006*, s. 215–264; M. Dalecki, *Wystawa „Archiwalia szkół z 2. połowy XIX w. i 1. połowy XX w. w zbiorach Archiwum Państwowego w Przemysłu*, s. 265–266; E. Grin-Piszczek, *Konferencja „Akcja Wisła – przyczyny, przebieg, konsekwencje” (Przemysł, 23–24 II 2007)*, s. 267–268; I. Glesmer, *Wystawa „Miasteczka galicyjskie w pocztówce” – ze zbiorów Archiwum Państwowego w Przemysłu*, s. 267–270; *Wydawnictwa Archiwum Państwowego w Przemysłu (w sprzedaży)*, s. 295–299.

„Szkice Archiwalno-Historyczne”, nr 5, red. nac. P. Greiner, Kraków 2009, wyd. Archiwum Państwowe w Katowicach, ss. 276, ilustr., Zusam., sum.

Podobnie jak jego poprzednie numery, periodyk zawiera publikacje przybliżające dzieje Śląska w XX wieku, przygotowane w większości na podstawie analizy zasobu katowickiego archiwum państwowego. Zwracają w nim uwagę aż cztery teksty o charakterze biograficznym, przybliżające sylwetki Eustachego Czosnowskiego, Stanisławy Poprawskiej, Haliny Bolesławskiej oraz Mariana Gałuszki. W numerze dwa osobne sprawozdania – jedno z działalności Archiwum Państwowego w Katowicach, drugie z jego działalności wydawniczej i naukowej.

Z. Jedynek, *Zbiór dokumentów Archiwum Miejskiego w Bytomiu w zasobie Archiwum Państwowego w Katowicach – sposób opracowania i ich znaczenie dla badań regionalnych*, s. 131–139; S. Krupa, *Eustachy Czosnowski. Kierownik Archiwum Miejskiego w Bytomiu w latach 1941–*

–1951, s. 141–151; E. Matuszek, *Stanisława Poprawska (1909–1985)*, s. 153–156 [do tekstu dołączono wykaz publikacji S. Poprawskiej]; J. Sowa, *Halina Bolesławska (1954–1999)*, s. 157–158; Z. Jedynek, *Nieznane źródło do twórczości berlińskiego malarza Adolfa Menzla w zespole Akta miasta Chorzowa*, s. 211–214 [przegląd zawartości j.a. 2724 z tego zespołu]; A. Rojek, *Zbiór materiałów archiwalnych dr. Tadeusza Karugi przekazanych do Archiwum Państwowego w Katowicach*, s. 217–218; K. Słysz-Szczucka, *Marian Gałuszka (3 lutego 1951–10 grudnia 2007)*, s. 221–227 [do tekstu dołączono wykaz zespołów archiwalnych opracowanych przez M. Gałuszkę oraz bibliografię jego publikacji]; P. Greiner, *Sprawozdanie Dyrektora Archiwum Państwowego w Katowicach za rok 2008*, s. 231–236; K. Słysz-Szczucka, *Sprawozdanie z działalności wydawniczej i naukowej Archiwum Państwowego w Katowicach za rok 2008*, s. 237–246.

II. OPRACOWANIA INFORMACYJNE

***Archiwum Akt Nowych. Informator o zasobie archiwalnym*, t. 1–2, oprac. E. Kołodziej, współpr. W. Bieńkowska, B. Nowożycki, Warszawa 2009, wyd. Archiwum Akt Nowych, ss. 554 i 49 nlb.; 649 i 49 nlb., ilustr.**

Warszawskie Archiwum Akt Nowych doczekało się aktualnego przewodnika po zasobie. To obszerne, dwutomowe wydawnictwo, opisujące zasób archiwum na koniec 2008 roku. Jak we wszystkich opracowaniach tego typu, przewodnik otwiera wstęp, w tym wypadku wspólny dla obu tomów. Skoncentrowano się w nim przede wszystkim na historii archiwum, choć nie zabrakło tu także krótkiego opisu zasad korzystania z przewodnika. Na pierwszy tom, poza wspomnianym wstępem oraz wykazem ważniejszych skrótów, składają się opisy zespołów oznaczonych numerami 1–1300 (wśród nich odnotowano wakaty), w drugim zamieszczono charakterystyki zespołów o numerach 1301–2382 (także z wakatami), bibliografię, spisy zespołów (rzeczowy i alfabetyczny) oraz indeksy. Oba tomy wzbogacono o obszerny materiał ikonograficzny. Charakterystyki wyszukiwawcze zamieszczone w przewodniku zawierają informacje przedstawiające numer i nazwę zespołu (zbioru) archiwalnego, daty skrajne, objętość i liczbę jednostek archiwalnych, zarówno objętych ewidencją, jak i poza nią. Zawartość zespołów opisano, wyszczególniając serie i podając ich skrajne sygnatury.

Kończąc ten krótki opis, warto zwrócić uwagę na jeszcze jedną sprawę. Może zdarzyć się, że w ewidencji bibliotek publikacja ta będzie figurowała pod tytułem „Informator o zasobie archiwalnym”. Na stronach tytułowych obu tomów wydawnictwa wyróżniono tylko drugą część tytułu, podczas gdy nazwę archiwum umieszczono w miejscu tradycyjnie zajmowanym przez nazwę wydawcy.

Archiwum Państwowe w Katowicach. Oddział w Cieszynie. Informator o zasobie archiwalnym, oprac. A. Machej, P. Matuszek, Katowice 2009, wyd. Archiwum Państwowe w Katowicach, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, ss. 298, ilustr.

Wstęp w czterech językach: polskim, angielskim, niemieckim i czeskim. Zasób archiwum obejmuje 367 zespołów archiwalnych, na które składa się ponad 73 tysiące jednostek archiwalnych i niemal 700 metrów bieżących. Opisy zespołów są zbudowane według identycznego schematu jak w przypadku informatora o zasobie archiwum pszczyńskiego. Struktura zasobu prezentuje się jednak nieco odmiennie: 1) organy ustawodawcze i władze naczelne (4 zespoły); 2) administracja ogólna (153 zespoły); 3) administracja specjalna (16 zespołów); 4) instytucje wymiaru sprawiedliwości i ochrony prawa (52 zespoły); 5) wojsko (1 zespół); 6) akta metrykalne i urzędy stanu cywilnego (15 zespołów); 7) cechy i związki rzemieślnicze (26 zespołów); 8) związki zawodowe (2 zespoły); 9) spółdzielnie (14 zespołów); 10) banki i kasy oszczędnościowo-pożyczkowe (12 zespołów); 11) urzędy gospodarcze i przedsiębiorstwa (8 zespołów); 12) stowarzyszenia i związki, partie polityczne i ruchy społeczne (9 zespołów); 13) instytucje nauki, oświaty i kultury (40 zespołów); 14) archiwa rodzinno-majątkowe (1 zespół); 15) zbiory i spuścizny (13 zespołów lub zbiorów archiwalnych). Na aparat wyszukiwawczy składają się indeksy osobowy i geograficzny oraz alfabetyczny spis zespołów. Znakomitej jakości fotografie zachęcają do skorzystania z cieszyńskiego archiwum.

Archiwum Państwowe w Katowicach. Oddział w Pszczynie. Informator o zasobie archiwalnym, oprac. P. Matuszek, J. Szczepańczyk, Katowice 2009, wyd. Archiwum Państwowe w Katowicach, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, ss. 230, 6 nlb., ilustr.

Wstęp w trzech językach: polskim, niemieckim, czeskim, obejmuje dzieje i zasób archiwum, zasady korzystania z zasobu, omówienie układu informatora. Właściwy przewodnik informacyjny ma opisy zbudowane według schematu: 1) numer opisu, 2) nazwa zespołu polska i ewentualnie obcojęzyczna, 3) numer zespołu, 4) daty skrajne, 5) rozmiary zespołu w jednostkach archiwalnych i metrach bieżących, 6) opis zawartości ujęty hasłowo, 7) język akt, 8) informacja o zmikrofilmowaniu, 9) pomoce informacyjne. Układ opisów jest następujący: 1) administracja ogólna (93 zespoły); 2) administracja specjalna (31 zespołów); 3) instytucje wymiaru sprawiedliwości i ochrony prawa (10 zespołów); 4) akta metrykalne i urzędy stanu cywilnego (10 zespołów); 5) cechy (1 zespół); 6) związki zawodowe (2 zespoły); 7) spółdzielczość (5 zespołów);

8) instytucje finansowe (12 zespołów); 9) urzędy i instytucje gospodarcze, przedsiębiorstwa (16 zespołów); 10) stowarzyszenia i ruchy społeczne (5 zespołów); 11) instytucje nauki i oświaty (8 zespołów); 12) instytucje ochrony zdrowia i opieki społecznej (3 zespoły); 13) archiwa rodzinno-majątkowe, spuścizny, kolekcje i zbiory (8 zespołów lub zbiorów). Łącznie archiwum pszczyńskie to 203 zespoły archiwalne, których łączny rozmiar wynosi ponad 83 tysiące jednostek archiwalnych i ponad 914 metrów bieżących. Warto pamiętać, że ponad połowa objętości to Archiwum Książąt Pszczyńskich, całość archiwalna bezcenna w skali kraju, dzięki której zasób dzisiejszego archiwum pszczyńskiego sięga XIII wieku. Archiwum Książąt Pszczyńskich ma opublikowany w 1973 roku przewodnik opracowany przez Bronisławę Spyrę. Nie jest to przewodnik po zespole, ale po zespołach archiwalnych. Jeśli weźmie się to pod uwagę, to wypada uznać, że archiwum pszczyńskie ma bardziej skomplikowaną strukturę, niżby to wynikało z konieczności uproszczonego opisu prezentowanego przewodnika informacyjnego. Oczywiście, uzupełnieniem są indeksy osobowy i geograficzny, alfabetyczny spis zespołów, a także wysokiej jakości fotokopie ciekawostek z zasobu archiwum.

Dzieje medycyny i farmacji górnośląskiej. Stan badań, metodologia badań, katalog źródeł archiwalnych do roku 1945, oprac. W. Kaczorowski, J. M. Dyrda, P. Greiner, J. Kornek, Opole 2009, wyd. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, ss. 267, ilustr.

Najistotniejsza z archiwistycznego punktu widzenia część opracowania – katalog materiałów archiwalnych do dziejów farmacji, składa się z czterech części. Opisują one archiwalia pochodzące z zasobów Archiwum Państwowego w Opolu, Archiwum Państwowego w Katowicach (w tym jego oddziałów w Bielsku-Białej, Cieszynie, Gliwicach, Pszczynie i Raciborzu), Archiwum Archidiecezjalnego i Biblioteki Kapitulnej we Wrocławiu oraz Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach. W ramach każdej części zasób został usystematyzowany zgodnie z jego strukturą zespołową. Charakterystyki wyszukiwawcze 5342 jednostek archiwalnych w katalogu nie są zanadto rozbudowane. Na każdą z nich składa się zawsze numer kolejny opisu w katalogu, sygnatura archiwalna jednostki, jej tytuł oraz daty skrajne. Obie części odnoszące się do zasobu archiwów państwowych są poprzedzone zarysami ich dziejów.

Informator o zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci Narodowej (stan na dzień 31 grudnia 2008 roku), red. nauk. J. Bednarek, R. Leśkiewicz, Warszawa 2009, wyd. Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ss. 1247, 17 nlb., ilustr., sum., Zusam., pe3.

Przewodnik po zasobie archiwalnym Instytutu, usystematyzowany zgodnie ze strukturą terenową instytucji. Część informacyjną przewodnika poprzedzają trzy teksty o charakterze wprowadzającym. Pierwszym z nich jest wstęp, w którym Jerzy Bednarek i Rafał Leśkiewicz przedstawili organizację i strukturę pionu archiwalnego IPN-u, mechanizm gromadzenia zasobu przez Instytut, stan jego opracowania, udostępnianie oraz udzielili wskazówek co do korzystania z przewodnika. Drugim ze wspomnianych tekstów jest napisany przez Bogusława Kopkę przegląd głównych instytucji aparatu represji Trzeciej Rzeszy, Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i Polski Ludowej, trzecim – wskazówki co do zasad korzystania z archiwów oddziałów i delegatur IPN-u. Informator został zaopatrzony w indeksy: przedmiotowy, nazwisk i pseudonimów oraz geograficzny.

Inwentarz akt Przełożonego Starszeństwa Żydów w Getcie Łódzkim 1939–1944, oprac. B. Pełka, J. Baranowski, P. Strembski, Łódź 2009, wyd. Archiwum Państwowe w Łodzi, ss. 428

Inwentarz jednego z najczęściej udostępnianych zespołów z zasobu Archiwum Państwowego w Łodzi. Funkcję wprowadzenia pełni krótki rys historyczny łódzkiego getta w latach 1940–1944. Opisy jednostek archiwalnych – poza podstawowymi danymi identyfikującymi – zawierają numery mikrofilmów. Do inwentarza dodano indeksy: rzeczowy oraz geograficzny i ulic. Tom zaopatrzone także w konkordancję sygnatur materiałów archiwalnych sprzed i po ponownym uporządkowaniu zespołu w 1987 roku.

Inwentarz archiwalny spuścizny arcybiskupa Józefa Teodorowicza (1864–1938), oprac. K. Kubik, Warszawa 2009, wyd. Archiwum Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich, Muzeum Historii Polski, ss. LV, 49

Józef Teodorowicz, *gente Armenus, natione Polonus*, był ormiańskim arcybiskupem lwowskim w latach 1902–1938. Jego spuściznę rękopiśmienną przechowuje Fundacja Dziedzictwa i Kultury Ormian Polskich w Warszawie, powołana do życia w roku 2006 przez Prymasa Polski, Józefa Glempa. Zespół liczy 4,06 metra bieżącego, 158 jednostek archiwalnych. Obejmuje materiały twórczości Józefa Teodorowicza, jego działalności kościelnej, biograficzne, korespondencję, materiały o nim samym, a także materiały rodziny Teodo-

rowiczów i Archidiecezjalnego Związku Ormian. Ponadto w spuściźnie znajduje się 8 dokumentów pergaminowych, głównie bulli papieskich. Właściwy inwentarz jest poprzedzony nie tylko typowym wstępem do inwentarza zespołu archiwalnego napisanym przez Krzysztofa Kubika (s. V–XXVI), ale też obszernym rysem biograficznym Józefa Teodorowicza, napisanym przez Marka Jurka (s. XXVII–LIII).

Materiały archiwalne związane z osobą Heleny Modrzejewskiej przechowywane w Archiwum Państwowym w Krakowie. Przewodnik, Kraków 2009, wyd. Archiwum Państwowe w Krakowie, ss. 75, 67 nlb., ilustr., sum.

Przewodnik tematyczny po materiałach archiwalnych urodzonej w Krakowie artystki, zachowanych w zasobie tamtejszego archiwum państwowego. Tekst pomocy archiwalnej został poprzedzony obszernym rysem biograficznym napisanym przez Bożenę Lesiak-Przybył i Aldonę Warzechę oraz edycją fragmentów „Dziennika” Aleksandry Czechówny z lat 1879–1909, w którym autorka przedstawiała swoje spostrzeżenia na temat Heleny Modrzejewskiej. Wydawnictwo zaopatrzone w obszerny – liczący 62 pozycje – aneks, zawierający reprodukcje archiwaliów opisanych w przewodniku.

Relacje z czasów zagłady. Inwentarz. Archiwum ŻIH IN-B, zespół 301, t. VI, nr. 5001–6000, Warszawa 2009, wyd. Żydowski Instytut Historyczny im. E. Ringelbauma, ss. 364

Od 1998 roku Żydowski Instytut Historyczny wydaje inwentarz zbioru nr 301, noszącego w ewidencji jego archiwum tytuł „Relacje Ocalałych z Holocaustu”. Tom VI obejmuje opisy 943 jednostek archiwalnych, zawierających relacje spisane w latach 1943–1964. W czasie okupacji powstało jedynie kilka z opisanych w tomie dokumentów, większość została spisana po zakończeniu wojny. Ich autorami są w przeważającej części Polacy.

Sumariusz Metryki Koronnej. Seria nowa, red. W. Krawczuk, t. 5: Księga wpisów podkanclerzego Jana Tarnowskiego MK 136 z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie 1591, oprac. K. Chłapowski, Warszawa 2009, wyd. Instytut Historii PAN, Wydawnictwo DiG, ss. 277, 2 nlb.

Kolejny tom *Sumariusza Metryki Koronnej*. Jak najszybsze i jak najszersze udostępnienie historykom źródeł zawartych w Metryce Koronnej to sprawa fundamentalna dla rozwoju badań historycznych wszelkiego typu. Koncepcja sumariusza, odbiegająca od praktyki stosowanej przez Teodora Wierzbowskiego i jego następców z AGAD, była już dyskutowana, jej zalety i wady są

znane. Kolejne tomy serii pokazują, że koncepcja ta, a więc wydawanie sumariusza po polsku, w porządku kancelaryjnym wpisów, księga po księdze, sprawdza się. Wydanie sumariusza księgi MK 136, prowadzonej w kancelarii podkanclerzego Jana Tarnowskiego, dało okazję do fragmentarycznej analizy pracy tej kancelarii, i to nie tylko w roku 1591, ale aż do roku 1598. Poszerza to naszą znajomość kancelarii królewskiej. Zaobserwowany przez wydawcę zwyczaj prowadzenia osobnej księgi wpisów dla każdego roku jest interesujący sam w sobie jako pomysł na uporządkowanie pracy kancelaryjnej. Istotną wartość mają także obliczenia wydawcy, jeśli chodzi o stosunek wpisów wnoszonych przez osoby prywatne do dokumentów królewskich w księdze, dalej: rozkładu ilościowego wpisów w poszczególnych miesiącach roku, udziału ilościowego języków w księdze MK 136 (wciąż dominacja łaciny przy pewnym udziale polskiego i wyjątkowo jednym wpisem niemieckim). Trzeba też podkreślić, że wiele o kancelarii królewskiej i jej personelu mówią same wpisy do księgi, i to nie tylko o kancelarii Jana Tarnowskiego, ale też wcześniejszej, zwłaszcza Wojciecha Baranowskiego. Z uznaniem należy przyjąć rozszerzenie, w stosunku do praktyki poprzednich tomów serii, regestów o listy świadków (jest ich zaledwie kilka). Same regesty są zbudowane poprawnie, zwięźle i treściwie, z dotarciem do istotnej treści i znaczenia prawnego dokumentów. W przypadku wielu badań zastąpią korzystanie z księgi metrycznej. Dopełnieniem regestów jest wykaz dokumentów oblatowanych i wzmiankowanych oraz indeksy: rzeczowy, osób, miejscowości i nazw geograficznych.

III. ZBIORY STUDIÓW

Dzieje biurokracji na ziemiach polskich, t. 2, red. A. Górak, D. Magier, Lublin–Siedlce 2009, wyd. Radzyńskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych–Radzyńskie Towarzystwo Naukowe „Libra”, ss. 391, ilustr., pe3.

Zbiór studiów zawiera w większości teksty wygłoszone w czasie II Sympozjum Dziejów Biurokracji. Koncentrują się one na trzech problemach badawczych: prozopografii elit urzędniczych, technikach biurokratycznych i ewolucji prawa administracyjnego.

W. Gojniczek, *Księga w praktyce kancelaryjnej urzędów księstwa cieszyńskiego do 1653 roku*, s. 25–36; B. Kalinowska-Wójcik, *Instrukcja dla pisarza miejskiego Bierunia z 1753 roku*, s. 37–50; P. Wolnicki, *Obieg informacji w kościelnej administracji terenowej XIX wieku*, s. 83–102; M. Kulik, *Dokumentacja personalna w armii rosyjskiej (przełom XIX i XX wieku)*, s. 205–216; A. Górak, *Księga poleceń kierownika Kancelarii Gubernatora Lubelskiego – narzędzie reformy systemu kancelaryjnego*, s. 217–235; T. Matuszak, *Adam Feliks Próchnik – aktywny żywot archiwisty*, s. 249–265; R. Degen, *Kancelarie i archiwiszczy. Garść uwag na temat wpływu pracow-*

ników archiwów państwowych na mechanizmy pracy biurowej administracji w Polsce po 1918 roku, s. 267–277; W. Charczuk, *Dokumentacja UBP, MO, KBW, WP w latach 1944–1954 jako przykład sowyetyzacji biurokracji*, s. 333–357.

***Historia, archiwistyka, informacja naukowa. Prace dedykowane Profesorowi Bohdanowi Ryszewskiemu*, red. M. Świgoń, Olsztyn 2009, wyd. Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, ss. 282, ilustr.**

Księga pamiątkowa z okazji 75. rocznicy urodzin i 50. rocznicy pracy naukowej Bohdana Ryszewskiego. Podzielona na cztery części: 1) O Profesorze Bohdanie Ryszewskim, 2) Historia, 3) Archiwistyka, 4) Informacja naukowa. Informatyka historyczna.

Część pierwsza: M. Świgoń, *Przedmowa*, s. 9–10; M. Świgoń, *Profesor Bohdan Stanisław Ryszewski – o życiu, pracy i promowaniu prac doktorskich*, s. 13–20; A. Żeglińska, *Profesor Bohdan Ryszewski – jubileuszowe refleksje uczniów o Mistrzu*, s. 21–29; Z. Jaroszewicz-Pieresławcew, *Profesor Bohdan Ryszewski – dyrektor Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, s. 31–33; R. Majka, *Wkład Profesora Bohdana Ryszewskiego w komputeryzację Archiwum Generalnego Zgromadzenia Świętego Michała Archanioła*, s. 35–38; S. Kalebka, *Na toruńskiej uczelni – koledzy i profesorowie*, s. 39–50.

Część druga m.in.: A. Wałkowski, *Pochodzenie kancelaryjne dokumentów króla Wacława z 1294 roku dla klasztorów cysterskich w Mogile i Henrykowie – próba określenia miejsca redakcji i mundacji*, s. 81–97; A. Szorc, *Marcin Kromer (1512–1589) – dyplomata i znawca spraw pruskich*, s. 99–112.

Część trzecia: K. Łatak, *Archiwum klasztoru kanoników regularnych laterańskich w Krakowie*, s. 187–204; K. Kubicka, *Problem przechowywania i archiwizacji akt luźnych na przykładzie dolnej kancelarii miasta Gdańska (w XVII–XVIII w.)*, s. 205–213; R. Leśkiewicz, *Wybrane problemy dotyczące badania procesów archiwotwórczych na przykładzie zasobu archiwalnego Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu*, s. 215–226; B. Wacławik, *Akta Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu w Królewcu przechowywane w Archiwum Państwowym w Olsztynie*, s. 227–232.

Część czwarta: M. Śliwińska, *Od informacji lokalnej do informacji globalnej*, s. 235–243; M. Świgoń, *Informacja a informacja naukowa*, s. 245–262; K. Narojczyk, *Źródła i charakter danych wizualizacji historycznych*, s. 263–274; A. Rusowicz, *Pakiet baz danych dotyczących stalinizmu w województwie olsztyńskim w latach 1947–1952*, s. 275–282.

***Jubileusz 60-lecia Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, 10 października 2008. Materiały z konferencji*, red. K. Strykowski, Poznań 2009, wyd. Stowarzyszenie Archiwistów Polskich, ss. 122 [seria „Studia, Materiały, Konferencje Stowarzyszenia Archiwistów Polskich”, t. 1]**

Tytuł mówi sam za siebie. Publikowane materiały zawierają zarówno teksty okolicznościowych wystąpień, jak i artykuły przygotowane w pierwszej wersji jako referaty na jubileuszową konferencję. Do pierwszej grupy należy powitanie gości przez Henrykę Duczkowską-Moraczewską, słowo otwierające przewodniczącego obradom nestora toruńskiej archiwistyki, Andrzeja Tomczaka, a także przemówienie Rektora UMK, Andrzeja Radziwińskiego, z zawodu także archiwisty. Dokumentacji konferencji dopełniają zamieszczony w tomie jej program, lista uczestników oraz zapis fotograficzny konferencji i otwarcia towarzyszącej jubileuszowi wystawy. Ta bardziej merytoryczna część składa się z sześciu artykułów. Dwa z nich prezentują historię i współczesność Jubilata: Henryki Duczkowskiej-Moraczewskiej i Bożeny Kierzkowskiej oraz Igora Makacewicza. Pozostałe artykuły dotyczą jednak problemów szerszych, co powoduje, że do omawianego tomu mogą sięgnąć nie tylko osoby zainteresowane Archiwum UMK. Warto odnotować, że prezentowany tom otwiera nową serię wydawniczą „*Studia, Materiały, Konferencje Stowarzyszenia Archiwistów Polskich*”, w związku z czym prezes SAP Jarosław Poraziński zamieścił stosowną przedmowę wyjaśniającą genezę i ideę serii.

H. Duczkowska-Moraczewska, B. Kierzkowska, *Sześćdziesiąt lat Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu*, s. 15–44; I. Makacewicz, *Historia Archiwum Zakładowego Collegium Medicum w Bydgoszczy*, s. 45–53; K. Stopka, *Wartość źródłowa zasobów archiwów uniwersyteckich na przykładzie Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 55–68; J. Drozd, *Archiwa szkół wyższych a państwowa służba archiwalna*, s. 69–78; W. Stępniański, *Archiwa uczelniane za granicą*, s. 79–96; S. Kalebka, *Spojrzenie historyka nauki na źródła gromadzone w archiwach uczelnianych*, s. 97–103.

***Kształcenie archiwistów i zarządców dokumentacji w kontekście wdrażania Procesu Bolońskiego. Materiały Konferencji Sekcji Edukacji Archiwalnej Stowarzyszenia Archiwistów Polskich i Zakładu Archiwistyki Instytutu Historii UMCS, Lublin, 23–24 października 2008 r.*, red. I. Mamczak-Gadkowska, Poznań 2009, wyd. Stowarzyszenie Archiwistów Polskich, ss. 145 [seria „*Studia, Materiały, Konferencje Stowarzyszenia Archiwistów Polskich*”, t. 2]**

Doroczna konferencja naukowa Sekcji Edukacji Archiwalnej SAP, obowiązkowa w świetle przepisów wewnętrznych Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, skorzystała z gościny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, uświetniając jubileusz trzydziestolecia lubelskiej specjalności archiwistycznej. Materiały spotkania ukazały się jako drugi tom nowej serii wydawniczej SAP.

W. Kwiatkowska, *Słowo wstępne*, s. 7–9; E. Perłakowska, *Oczekiwania obecnego rynku pracy a kształcenie archiwistów*, s. 11–25; I. Mamczak-Gadkowska, K. Strykowski, *Deklaracja*

Bolońska a kształcenie archiwistów w Europie, s. 27–50; W. Chorążyczewski, W. Kwiatkowska, *Kierunki zmian w programach nauczania archiwistów w Polsce po podpisaniu Deklaracji Bolońskiej*, s. 51–68; L. Wilczyński, *Przegląd zmian w kształceniu archiwistów kościelnych*, s. 69–86; W. Stępnia, *Studia trzeciego stopnia (doktoranckie) z archiwistyki w Polsce na tle europejskim*, s. 87–100; L. Harc, *Kształcenie ustawiczne archiwistów i zarządców dokumentacji w kontekście Procesu Bolońskiego*, s. 101–120; K. Skupieński, *Przegląd kluczowych problemów w nauczaniu archiwistów i zarządców dokumentacji*, s. 121–137.

Polsko-niemieckie dziedzictwo archiwalne źródłem do badań nad regionem lubuskim, red. T. Dzwonkowski, Archiwum Państwowe w Zielonej Górze, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich Oddział w Zielonej Górze, Zielona Góra 2009, ss. 126, 1 nlb. [seria „Studia, Materiały, Konferencje SAP”, t. 3]

K. Neitmann, *Archivbestände zur Geschichte der südöstlichen Gebiete der Provinz Brandenburg (18. Jahrhundert bis 1945) im Brandenburgischen Landeshauptarchiv*, s. 11–28; S. Hartmann, *Archivbestände zur Geschichte der südöstlichen Gebiete der Provinz Brandenburg im Geheimen Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Berlin*, s. 29–47; D. A. Rymar, *Materiały archiwalne do historii północnej części województwa lubuskiego w zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie Oddział w Gorzowie Wielkopolskim*, s. 49–61; K. Strykowski, *Materiały do dziejów dawnej zachodniej Wielkopolski w Archiwum Państwowym w Poznaniu*, s. 63–70; R. Stelmach, *Źródła do dziejów Środkowego Nadodrza w Archiwum Państwowym we Wrocławiu i Archiwum Archidiecezjalnym we Wrocławiu (do początku XIX wieku)*, s. 71–80; A. Borkowska, *Gromadzenie i przechowywanie zasobu w Archiwum Państwowym w Zielonej Górze w latach 1953–2003*, s. 81–106; Z. Bujkiewicz, *Wartość informacyjna i wykorzystanie materiałów archiwalnych Archiwum Państwowego w Zielonej Górze*, s. 107–115; M. Szatarski, *Z dziejów Stowarzyszenia Archiwistów Polskich Oddział w Zielonej Górze w latach 1964–1980*, s. 117–126.

Ryszard Mienicki (1886–1956). Archiwista i historyk, red. W. Chorążyczewski, R. Degen, Toruń 2009, wyd. Wydawnictwo Naukowe UMK, ss. 129

Zbiór studiów, którego głównym celem jest przybliżenie sylwetki Ryszarda Mienickiego jako historyka i archiwisty, związanego początkowo z akademickim środowiskiem Wilna, a po zakończeniu drugiej wojny światowej – Torunia. Oprócz problematyki poświęconej bezpośrednio osobie Mienickiego znalazły się w tym zbiorze również teksty dotyczące obu środowisk akademickich, z którymi był związany, a także spuścizny archiwalnej jego rodziny.

H. Mienicki, *List do uczestników konferencji „Ryszard Mienicki 1886–1956. Archiwista i historyk”*, s. 11–12; W. Piasek, *Ryszard Mienicki i toruńska społeczność historyków w antropologicznej perspektywie badań historiograficzno-metodologicznych*, s. 37–48; T. Kempa, *Ryszard Mienicki jako badacz dziejów Wielkiego Księstwa Litewskiego*, s. 49–65; R. Degen, *Mysł archiwalna Ryszarda Mienickiego*, s. 67–88; B. Ryszewski, *Ryszard Mienicki jako profesor*, s. 89–97;

L. Żytkowicz, *Profesor Mienicki – jakim Go znałem*, s. 99–111; W. Chorążyczewski, *Problem przewodnika po polskich archiwaliach prywatnych (na marginesie analizy archiwaliów rodziny Mienickich)*, s. 113–129.

***Toruńskie Konfrontacje Archiwalne, t. 1: Archiwistyka na uniwersytetach, archiwistyka w archiwach*, red. W. Chorążyczewski, A. Rosa, Toruń 2009, wyd. Wydawnictwo Naukowe UMK, ss. 407, ilustr.**

Jak zaznaczono we wprowadzeniu do tomu: „Konfrontacje miały w zamierzeniu dać szansę spotkać się wszystkim archiwistom, niezależnie od typu archiwum, w jakim pracują. Przede wszystkim jednak miały postawić twarzą w twarz archiwistów praktyków i archiwistów teoretyków (albo lepiej – archiwistyków), miały zapoczątkować wspólne uprawianie refleksji archiwalnej” (s. 9). Wydawnictwo zostało podzielone na dwie części: „Nowe idee w archiwistyce” (zawiera 15 tekstów) oraz „Problemy edukacji archiwalnej” (tu 12 prac).

W. Stępnia, *Archiwa w kontekście międzynarodowym*, s. 19–32; W. Kwiatkowska, *Miejsce opracowania zasobu we współczesnej myśli i praktyce archiwalnej*, s. 33–52; J. Krochmal, *Rola Zakładu Naukowego Archiwistyki NDAP w rozwoju polskiej metodyki archiwalnej*, s. 53–72; H. Robótka, *Wpływ Centralnej Komisji Metodycznej na rozwój archiwistyki*, s. 73–90; W. K. Roman, *Stan i perspektywy badań nad archiwalnymi systemami informacyjnymi a potrzeby archiwów*, s. 91–102; A. Choniawko, *Heurystyczne ograniczenia archiwistyki*, s. 103–132; R. Degen, *Garść uwag na temat selekcji w Polsce*, s. 133–143; M. Konstankiewicz, *Zagadnienia prawne i administracyjne w badaniach nad zarządzaniem dokumentacją*, s. 145–155; A. Kulecka, *„Archeion” jako inspiracja badawcza i pomoc dydaktyczna. Analiza zawartości z lat 1990–2005*, s. 157–190; W. Chorążyczewski, *Metodologia archiwistyki. Archiwistyka między nauką a refleksją*, s. 191–201; A. Rosa, *O pożytkach z refleksji antropologicznej w archiwistyce – funkcja edukacyjna archiwów*, s. 203–211; D. Magier, *Regionalna rola archiwum państwowego w epoce poindustrialnej*, s. 213–224; B. Herdzin, *Działalność edukacyjno-popularyzatorska Archiwum Państwowego w Toruniu*, s. 225–234; T. Matuszak, *Działalność Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim na polu popularyzacji zasobu archiwalnego (głos w dyskusji)*, s. 235–240; M. Jabłońska, *Komunikacja społeczna na studiach archiwistycznych jako krok ku poprawie wizerunku archiwów polskich*, s. 241–250; K. Syta, *Archiwista i archiwum w oczach użytkownika*, s. 251–259; P. Guzowski, M. Liedke, *Specjalizacja archiwistyczna w Instytucie Historii Uniwersytetu w Białymstoku – pierwsze doświadczenia i perspektywy w zakresie dydaktyki i współpracy z archiwum*, s. 263–273; J. Dziwoki, *Specjalność archiwistyczna w Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie*, s. 275–288; T. Nowicki, *Zmiany w programie nauczania archiwistyki na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w kontekście wprowadzenia systemu bolońskiego*, s. 289–300; B. Kalinowska-Wójcik, W. Gojniczek, *Między teorią a praktyką. Pięć lat doświadczeń Zakładu Archiwistyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w prowadzeniu zajęć dydaktycznych w Archiwum Państwowym w Katowicach*, s. 301–309; W. Krawczuk, *Czy małe jest piękne? Kilka uwag o specjalności archiwalnej na Uniwersytecie Jagiellońskim*, s. 311–314; A. Krzemińska, *Udział archiwów uniwersyteckich w procesie kształcenia archiwistów*, s. 315–

–328; A. Górak, *Nauki administratywistyczne i nauki o organizacji i zarządzaniu w kształceniu archiwistów*, s. 329–337; J. Łosowski, *Dzieje kancelarii w kształceniu przyszłych archiwistów w szkołach wyższych*, s. 339–359; L. Harc, *Rola i miejsce uniwersytetów w kształceniu ustawicznym i podnoszeniu kwalifikacji archiwistów pracujących w zawodzie*, s. 361–376; J. Prochwicz, *Wizja modelu kształcenia archiwistów na tle dotychczasowych doświadczeń*, s. 377–388; O. Iwanowa, *Problematyka archiwistyki polskiej podejmowana na I Toruńskich Konfrontacjach Archiwalnych*, s. 389–391; *Dyskusja*, oprac. K. Gerc i P. Ławniczak, s. 393–407.

IV. INNE

***Archiwum Akt Nowych w Warszawie*, oprac. tekstu E. Kołodziej, wyb. ilustr. W. Bienkowska, Warszawa 2009, wyd. Archiwum Akt Nowych, ss. 48, ilustr.**

Bogato ilustrowana, wydana na kredowym papierze, broszura promująca Archiwum Akt Nowych. Materiał ilustracyjny pochodzi w całości z zasobu archiwum. Tekst podzielony na na pięć części: 1) Powstanie Archiwum Wojskowego jako poprzednika Archiwum Akt Nowych (1918); 2) Przekształcenie Archiwum Wojskowego w Archiwum Akt Nowych (1930); 3) Archiwum Akt Nowych podczas II wojny światowej; 4) Organizacja, personel i zasób aktowy Archiwum Akt Nowych w latach 1945–1989; 5) Archiwum Akt Nowych w latach 1990–2008. Na trzeciej stronie okładki znalazły się dane adresowe wraz ze strukturą archiwum. Całość udana jako pamiątka dla gości AAN, a w rękach kogoś, kto nigdy z zasobu tego archiwum nie korzystał, zachęta do odwiedzin.

***Dokumenty mówią. Kalisz w dokumentach archiwalnych oraz Curiosa, czyli rehot historii w archiwach państwowych. Katalog wystawy (25 marca–30 kwietnia 2009 r.)*, Kalisz 2009, wyd. Archiwum Państwowe w Kaliszu, ss. 142, ilustr.**

Zorganizowana w 2008 roku w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych wystawa pt. „Co kryją archiwa...” cieszyła się dużym zainteresowaniem. Postanowiono, że zostanie ona zaprezentowana także poza Warszawą. Archiwum Państwowe w Kaliszu jako pierwsze skorzystało z tej propozycji, wzbogacając ją o materiały archiwalne dotyczące przeszłości miasta. Wydawnictwo to jest katalogiem tej wystawy, prezentowanej w kaliskim archiwum pod zmienionym tytułem „Dokumenty mówią” wiosną 2009 roku.

***Kancelaria i archiwum zakładowe. Podręcznik*, wyd. 4 popr. i rozszerz., red. E. Borodij, Warszawa 2009, wyd. Stowarzyszenie Archiwistów Polskich, ss. 248**

Podręcznik składa się z dwunastu rozdziałów, słownika terminologicznego i aneksów. W rozdziale pierwszym Zbigniew Pustuła omówił podstawy prawne postępowania z dokumentacją. Wykład jest przejrzysty i przystępnie napisany. Ciekawe jest przypomnienie pojęcia zespołu dokumentacyjnego jako całości dokumentacji aktotwórcy. W rozdziale drugim Roland Banduch omówił rodzaje dokumentacji współczesnej. W rozdziale trzecim Adam Baniecki omówił problematykę dokumentu elektronicznego. Samo podjęcie tej tematyki i włączenie jej do podręcznika jest posunięciem odważnym, ale też koniecznym. W innym razie dalsze kształcenie records managerów straciłoby sens. Językiem narracji omawiany rozdział znacznie odbiega od pozostałych. Jest to symboliczna zapowiedź tego, jak w przyszłości mogą wyglądać podręczniki records managementu w ogóle. Rozdział jest unikalnym syntetycznym ujęciem zagadnienia dokumentu elektronicznego i jako taki wart byłby szerszego rozpowszechnienia niż tylko w podręczniku kursów SAP-owskich. W rozdziale czwartym Eugeniusz Borodij omówił zagadnienia wartościowania dokumentacji. Kryteria selekcji przedstawiono ciekawie, autorsko, inaczej, niż autor czynił to w niektórych wcześniejszych pracach. W rozdziale piątym Roland Banduch opisał organizację pracy kancelaryjnej. W rozdziale szóstym Krzysztof Strykowski omówił organizację i zadania archiwów zakładowych i składnic akt. Ta kluczowa dla podręcznika część, oparta na sprawdzonych wzorcach, stanowi bardzo mocną partię książki. W rozdziale siódmym Jan Macholak przedstawił zagadnienie brakowania dokumentacji niearchiwalnej. Ocena tej części wypada anologicznie jak poprzedniej. W rozdziale ósmym Andrzej Jabłoński zaprezentował programy komputerowe służące do zarządzania dokumentacją w archiwum zakładowym, wspominając kilka, koncentrując się jednak na jednym – AZAK (znany w dawniejszej wersji jako Archiwum 2000), który trzeba tym samym uznać za zalecany przez organizatorów kursów kancelaryjno-archiwalnych SAP. W rozdziale dziewiątym Roland Banduch omówił zagadnienie porządkowania dokumentacji aktowej. Rozdział dziesiąty jest kontynuacją poprzedniego. Roland Banduch przedstawił w nim problematykę porządkowania niektórych rodzajów dokumentacji nieaktowej. W rozdziale jedenastym Jan Macholak omówił postępowanie z dokumentacją w razie ustania działalności lub przekształcenia jednostki organizacyjnej. W rozdziale dwunastym Zbigniew Pustuła przedstawił problematykę dokumentacji niejawnej i kancelarii tajnej. Jest to kolejna wersja tekstu, który sprawdził się już w praktyce dydaktycznej. Książkę dopełnia

opracowany przez Zbigniewa Pustulę słownik ważniejszych terminów kancelaryjnych i archiwalnych.

Beata Kozłowska, *Kodeks postępowania administracyjnego oraz archiwizacja, zarządzanie i obieg dokumentów*, Warszawa 2009, wyd. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, ss. 56

Podręcznik wchodzący w skład materiałów szkoleniowych (oprócz niego została opublikowana prezentacja multimedialna oraz teksty ćwiczeń), opracowanych w celu wspomagania jednodniowych szkoleń dla pracowników urzędów gmin wiejskich i miejsko-wiejskich zajmujących stanowiska urzędnicze. Adekwatnie do zakresu kształcenia podręcznik zawiera informacje przypominające podstawowe pojęcia i zasady z zakresu postępowania administracyjnego oraz pracy kancelarii współczesnych urzędów administracji lokalnej.

Tomasz Matuszak, *Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim 1919–1951*, Piotrków Trybunalski–Radzyń Podlaski 2009, wyd. Radzyńskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych–Radzyńskie Towarzystwo Naukowe „Libra”, ss. 328, ilustr., pe3., sum.

Monografia przedstawia dzieje Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim. Mimo że w tytule ramy chronologiczne pracy ograniczają jej zakres do lat 1918–1951, w pierwszym rozdziale opracowania zostały przedstawione także piotrkowskie archiwa działające tam w czasach Rzeczypospolitej Obojga Narodów oraz w XIX wieku. W drugim rozdziale autor skrupulatnie omówił organizację i funkcjonowanie archiwum w Piotrkowie do 1951 roku. Osobno zostały scharakteryzowane kadry archiwum. Oddzielny rozdział został także poświęcony charakterystyce narastania zasobu, jego opracowaniu oraz wykorzystaniu.

*oprac. Waldemar Chorążyczewski, Robert Degen, Krzysztof Syta
(Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)*